

Til Stortingets utenriks- og forsvarskomite
utenriks-forsvar.postmottak@stortinget.no

Vår ref.:
REG

Dato:
1818. september 2024

Teknas innspill til behandlingen av Meld. St. 25 (2023-2024)

Tekna er fagforeningen for 110 000 naturvitere, teknologer og studenter. Våre medlemmer har høyere utdanning og representerer viktige kunnskapsmiljøer i Norge, både i offentlig og privat sektor. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Det vises til utenriks- og forsvarskomiteens behandling av *Meld. St. 25 (2023-2024) Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2023, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid*. Tekna ønsker å bidra med et skriftlig innspill til komiteen.

Gitt den sikkerhetspolitiske utviklingen vi har hatt de siste årene er det positivt at regelverket styrkes på området, slik som de ventede endringene i eksportkontrollforskriften. I dette arbeidet blir det viktig å gi god veiledning til næringsliv, academia og forskningsinstituttene slik at de kan hente kompetanse fra utlandet og samarbeid internasjonalt.

Tekna er som arbeidstakerorganisasjon opptatt av et sterkt arbeidsrettslig vern og ryddige arbeidsforhold. Mange av våre medlemmer jobber innenfor de fagfeltene som er omfattet av eksportkontroll. For dem er det viktig med forutsigbarhet og klare rammer for internasjonalt samarbeid.

Etablering av direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (Deksa)

Tekna er svært positive til opprettelsen av direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (Deksa). Det er viktig at direktoratet får starte sitt virke fra 1. januar 2025 slik annonsert fra regjeringen.

Tekna er bekymret for om det nye direktoratet får tilstrekkelig med ressurser og kompetanse til å etablere raske prosesser knyttet til gi eksportlisenser, eksportkontroll og sanksjoner i tillegg til sine veiledningsoppgaver. Det er avgjørende at direktoratet får tilstrekkelige midler til å sikre kapasitet og kvalitet i arbeidet sitt.

Hovedprioriteten må være å få ned saksbehandlingstiden for lisenser på et fornuftig nivå. Denne har over tid vært for lang, noe arbeidsgivere i næringsliv, academia og

forskningsinstituttene rapporterer om (se omtale i Khrono¹). Dette samsvarer også med tilbakemeldingene Tekna får fra våre tillitsvalgte. I ansettelsesprosesser er tidsaspektet særlig viktig. Ansettelsesprosesser som drøyer i tid vil kunne føre til at man mister de beste kandidatene, eller at kandidater opplever lange uavklarte prosesser som lite lukrativt og velger å ikke søke seg til norske institusjoner. I en tid hvor det er knapphet på kompetanse er ikke dette akseptabelt.

Den kommende revideringen av eksportkontrollforskriften er også ventet å utløse en stor andel nye lisenssøknader. Selv om dette nivået ikke vil holde seg like høyt over tid, så er det grunn til å tro at et skjerpet regelverk vil gi en større søknadsbyrde sammenliknet med i dag.

Tekna ber Stortinget ha et særlig fokus på konsekvensen av lang behandlingstid av lisenssøknader på ansettelser av utenlandske borgere. Et nytt direktorat må sikres tilstrekkelig med ressurser for å få ned behandlingstiden for lisenssøknader og samtidig ivareta de nødvendige sikkerhetsvurderingene.

En strengere eksportkontrollforskrift vil få store administrative følger for akademia og instituttene. Det vil kreve en omfattende gjennomgang av eksisterende rutiner og opprettelse, implementering og vedlikehold av nye. Prosjekter, aktiviteter og lab-infrastruktur (instrumenter) og ansatte må identifiseres og vurderes for hvilken lisenstype det skal søkes for. Tekna er bekymret for de ansattes rettssikkerhet og diskriminering ovenfor utenlandske forskere dersom arbeidsgiverne frykter å trå feil fordi de ikke forstår regelverket. Risikoen for at det gjøres feil blir dermed større. God veiledning vil derfor bli avgjørende for en god implementering av regelverket ute i virksomhetene.

Tekna ber Stortinget om å sikre at det nyopprettede direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner får tilstrekkelig med ressurser til å gi god veiledning på reglene for eksportkontroll.

Lovfesting av bakgrunnssjekk er nå i prosess fra Helse- og omsorgsdepartementet. Det er den enkelte virksomhet som skal utføre sjekken. Dette krever spisskompetanse, noe flere virksomheter bekrefter at de ikke har. Klareringsmyndighetenes kapasitet er svært dårlig i dag. Det er allerede inntil ett års ventetid på klarering. I tillegg vil veiledning knyttet til eksportkontrollforskriften kreve kapasitet fra det nye direktoratet. Å utføre bakgrunnssjekk krever solid erfaring og kompetanse, og det vil være nødvendig med god veiledning og opplæring, en oppgave som naturlig vil tilfalle NSM.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen redegjøre for hvilken myndighet som skal bistå helsesektoren i veiledning av arbeidet med bakgrunnssjekk. Dersom det nye direktoratet skal ha denne veiledningsoppgaven uten at det går utover eksisterende oppgaver, må behovet og kapasiteten defineres og finansieres.

¹ Khrono: [Venter 1,5 år for å få svar i saker om eksportkontroll. Ny etat lover bedring](#)

Med vennlig hilsen
Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
Line Henriette Holten
Generalsekretær